

Asia: VN/10363/2022

Synnyttäneen äidin selvittäminen ja oikeusgeneettisiä vanhemmuustutkimuksia koskevan sääntelyn uudistaminen; työryhmämietintö

Synnyttäneen äidin äitiyden selvittäminen

Lausuntonne:

-

Synnyttäneen äidin äitiyden vahvistaminen Digi- ja väestötietovirastossa

Lausuntonne:

-

Synnyttäneen äidin äitiyden vahvistaminen tai kumoaminen tuomioistuimessa

Lausuntonne:

-

Suostumus tutkimuksen edellytyksenä

Lausuntonne:

-

Tutkimus haudatusta vainajasta

Lausuntonne:

Oikeusministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa synnyttäneen äidin selvittämistä ja oikeusgeneettisiä vanhemmuustutkimuksia koskevan sääntelyn uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja, 2023:5). Työryhmä ehdottaa vanhemmuuslakia (775/2022) ja oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annettua lakia (378/2005) muutettavaksi siten, että ne mahdollistaisivat synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisen ja vahvistamisen tilanteessa, jossa äitiydestä ei ole saatavilla asiakirjanäyttöä tai asiakirjanäytön luotettavuudesta ei saada riittävää selvitystä. Työryhmä ehdottaa lisäksi

oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että tuomioistuimien voisi määrätä oikeusgeneettisen tutkimuksen tehtäväksi viimesijaisesti myös haudatusta vainajasta.

Valtioneuvoston toimialajaossa opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muun muassa hautaustoimea ja uskonnollisia yhdyskuntia koskevista asioista. Hautaustoimilain (457/2003) 2 §:n 2 momentissa todetaan, että vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Lisäksi laissa on säännökset muun muassa haudatun ruumiin tai tuhkan siirrosta (24 §). Hautaustoimilaissa ei ole säännöksiä haudan avaamisesta kudosnäytteiden ottamista varten, eikä työryhmämietinnössä myöskään esitetä tällaisen sääntelyn sisällyttämistä hautaustoimilakiin. Ministeriö pitää ratkaisua hyvänä.

Aiemmat oikeusgeneettiset tutkimustulokset ja aiemmin otetut kudosnäytteet

Lausuntonne:

-

Muuta

Lausuntonne:

Työryhmämietinnön sivulla 45 todetaan, että valtiolle aiheutuu uudistuksesta tiedottamiseen ja kouluttamiseen liittyviä kustannuksia, jotka voidaan kattaa tähän osallistuvien viranomaisten toimintamenoista. Mietinnön mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vastaisi sosiaali- ja terveysalan tiedottamisesta ja kouluttamisesta ja oikeusministeriö vastaisi oikeusalan tiedottamisesta ja kouluttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että myös yleisten hautausmaiden ylläpitäjiä eli evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntia ja seurakuntayhtymiä sekä hautaamiseen liittyvien lupa- ja valvonta-asioiden hoitamisesta vastaavaa Itä-Suomen aluehallintovirastoa olisi tarpeen tiedottaa asiasta.

Vaikutusarvioinnit

Oikeusministeriö pyytää kiinnittämään lausunnossa huomiota erityisesti vaikutusarviointeihin.

Lausuntonne:

Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus, johon sisältyy muun muassa oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että uskontoihin ja maailmankatsomuksiin sisältyy erilaisia tapoja suhtautua vainajiin. Vaikka vainajat eivät lähtökohtaisesti olekaan perusoikeuksien subjekteja, asiaan saattaa liittyä uskonnon ja omantunnon vapauden näkökulmasta merkityksellisiä näkökohtia. Ministeriö pitääkin tärkeänä, että työryhmämietinnössä ehdotettuja sääntelyuudistuksia arvioidaan myös uskonnon ja omantunnon

vapauden näkökulmasta ja että mietinnöstä on pyydetty lausuntoja myös uskonnollisilta yhdyskunnilta.

Lehikoinen Anita
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kiiskinen Hanna
Opetus- ja kulttuuriministeriö - Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto